

**LIETUVOS RESPUBLIKOS POLITINIŲ PARTIJŲ ĮSTATYMO NR. I-606 PREAMBULĖS, 2,
3, 5, 8 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatymo Nr. I-606 preambulės, 2, 3, 5, 8 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – įstatymo projektas) parengimą paskatino Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatų neatitikimas Europos Sąjungos teisės aktams.

Europos Komisija 2013 m. balandžio 25 d. pateikė Lietuvai oficialų pranešimą dėl Europos Sąjungos teisės pažeidimo procedūros Nr. 2012/2116. Oficialiu pranešimu Europos Komisija atkreipia dėmesį į tai, kad Lietuvos teisės aktų nuostatos dėl teisės steigti politinę partiją ir teisės tapti politinės partijos nariu neatitinka Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 20 straipsnio 2 dalies b punkto ir 22 straipsnio. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 20 straipsnio 2 dalies b punktas ir 22 straipsnio 1 ir 2 dalys laiduoja Europos Sąjungos piliečiams teisę balsuoti ir būti kandidatais Europos Parlamento ir vietos savivaldos rinkimuose valstybėje narėje, kurioje jie gyvena, tomis pačiomis sąlygomis kaip ir tos valstybės piliečiai. Europos Komisijos nuomone, Sąjungos piliečiams, kurie nėra gyvenamosios vietos valstybės nariai, teisės aktuose taikomas draudimas būti politinės partijos nariais arba steigti politinę partiją prieštarauja jų teisei balsuoti ir būti kandidatais vietos savivaldos ir Europos Parlamento rinkimuose toje valstybėje narėje, kurioje jie gyvena, tomis pačiomis sąlygomis, kaip ir tos valstybės piliečiai. Todėl dalyvavimas valstybės narės politiniame gyvenime, naudojimasis rinkimų teisėmis taip pat turi būti įgyvendinami tampant politinių partijų nariais.

Pažymėtina, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos rinkimų į Europos Parlamentą įstatymu, rinkimų į Europos Parlamentą teisę turi Lietuvos Respublikos piliečiai ir nuolat gyvenantys Lietuvos Respublikoje kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai. Pagal minėtą įstatymą, Europos Parlamento nariu gali būti renkamas Lietuvos Respublikos pilietis ar kitas nuolat gyvenantis Lietuvos Respublikoje Europos Sąjungos valstybės narės pilietis. Pagal Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybų rinkimų įstatymą, teisę rinkti savivaldybės tarybos narius ar būti išrinktam turi nuolatiniai šios savivaldybės gyventojai.

Tačiau Europos Komisija oficialiame pranešime konstatavo, kad nors pagal Lietuvos nacionalinės teisės aktus Sąjungos piliečiams, kurie nėra Lietuvos piliečiai, suteikiama teisė būti kandidatais vietos savivaldos ir Europos Parlamento rinkimuose, nesant galimybės šiems piliečiams įsteigti politinę partiją ar tapti politinės partijos nariais, asmenys, ketinantys tapti kandidatais vietos savivaldos ar Europos Parlamento rinkimuose, rinkimų procese atsiduria nepalankioje padėtyje, palyginti su kandidatais, kurie yra Lietuvos piliečiai.

Todėl nuolat gyvenantiems Lietuvos Respublikos teritorijoje kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečiams turėtų būti užtikrinta teisė dalyvauti politinių partijų veikloje. Įstatymo projekte numatoma, kad nuolat gyvenantis Lietuvos Respublikoje kitų Europos Sąjungos valstybių narių pilietis – tai kitų Europos Sąjungos valstybių narių pilietis, Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nustatytais sąlygomis įgijęs teisę nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 104 straipsniu, Europos Sąjungos valstybės narės pilietis, kuris teisėtai gyvena Lietuvos Respublikoje pastaruosius 5 metus arba kuris turi teisę atkurti Lietuvos Respublikos pilietybę Lietuvos Respublikos pilietybės įstatymo nustatyta tvarka, arba kuris yra lietuvių kilmės asmuo, arba atvyko gyventi į Lietuvos Respubliką kartu su Lietuvos Respublikos piliečiu kaip jo šeimos narys, įgyja teisę nuolat gyventi

Lietuvos Respublikoje.

Įstatymo projektu nekeliamas klausimas dėl tam tikrų įstatymo nuostatų konstitucingumo, o siūloma keisti įstatymo nuostatas, numatant, kad politinės partijos nariais gali būti ne tik Lietuvos Respublikos piliečiai, bet ir kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai, nuolat gyvenantys Lietuvos Respublikoje. Įstatymo projekte siūloma politinių partijų narių sąrašuose nurodyti Lietuvos Respublikos piliečių ir kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečių analogiškus duomenis, tarp jų ir asmens kodą, nes vadovaujantis Gyventojų registro tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2007 m. rugsėjo 28 d. įsakymu patvirtintu Asmens kodo suteikimo tvarkos aprašu, asmens kodas suteikiamas Europos Sąjungos valstybių narių piliečiams ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių narių piliečiams – deklaruojant gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje, jeigu jiems nebuvo išduotas leidimas gyventi Lietuvos Respublikoje.

Pažymėtina, kad Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatymo preambulės, 2, 3, 5 ir 8 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas (Nr. XIIP-875) Lietuvos Respublikos Seimui buvo pateiktas 2013 m. liepos 22 d., tačiau Lietuvos Respublikos Seimas 2013 m. spalio 8 d. minėtą įstatymo projektą gražino iniciatoriams tobulinti. Patobulintas įstatymo projektas (Nr. XIIP-875(2)ES) buvo pateiktas Lietuvos Respublikos Seimui 2014 m. balandžio 7 d., tačiau Lietuvos Respublikos Seimas 2014 m. balandžio 17 d. įstatymo projektą gražino iniciatoriams tobulinti. Atsižvelgiant į išsakytus pasiūlymus, teikiamas patobulintas įstatymo projektas, kuriame numatyta, kad Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai gali būti tik politinės partijos nariais ir negali dalyvauti politinių partijų steigime.

Atkreiptinas dėmesys, kad atskirų Europos Sąjungos valstybių narių teisės aktai suteikia teisę kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečiams, kurie nuolat gyvena jų teritorijoje, steigti politines partijas ir būti politinių partijų nariais. Pavyzdžiui, Nyderlandų Karalystėje gyvenantys kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai gali tapti politinės partijos nariais ar steigėjais. Prancūzijos Respublikoje politinių partijų steigimas ir buvimas politinės partijos nariu nėra ribojami kitų valstybių narių piliečiams. Pagal Bulgarijos Respublikos politinių partijų įstatymą bet koks Europos Sąjungos pilietis gali dalyvauti politinių partijų steigime ir jų veikloje. Ispanijos Karalystėje ir Graikijos Respublikoje gyvenantys kitų Europos Sąjungos valstybės narių piliečiai gali tapti jau įsteigtos politinės partijos nariais. Estijos Respublikoje gyvenantys kitos ES valstybės narės piliečiai gali tapti registruotos politinės partijos nariais.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, būtina priimti teisės aktų pakeitimus, kuriais būtų įgyvendinama Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo ir Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai, kurie nėra gyvenamosios vietos valstybės narės piliečiai, turėtų lygias galimybes kartu su Lietuvos piliečiais visapusiškai pasinaudoti savo teise dalyvauti politiniame gyvenime.

Įstatymo projekto tikslas – užtikrinti, kad Lietuvos teisės aktais būtų vykdomas Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo įtvirtintas reikalavimas užtikrinti piliečiams, kurie nėra gyvenamosios vietos šalies piliečiai, teisę būti kandidatais per vietos savivaldos ir Europos Parlamento rinkimus tomis pačiomis sąlygomis, kaip ir tos valstybės piliečiams.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai
Įstatymo projektą parengė Teisingumo ministerijos specialistai.

3. Dabartinis teisinis įstatymo projekte aptartų teisinių santykių reglamentavimas

Šiuo metu galiojančiame Lietuvos Respublikos politinių partijų įstatyme politinės partijos steigėjais ir nariais gali būti tik Lietuvos Respublikos piliečiai, sulaukę 18 metų. Toks draudimas atima

iš Europos Sąjungos valstybių narių piliečių, kurie nėra Lietuvos Respublikos piliečiai, galimybę visapusiškai dalyvauti politinėje veikloje. Taip pat Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai negali pasinaudoti teise politinės partijos veikloje atstovauti toms politinėms idėjoms, kurių neremia kitos veikiančios partijos.

4. Naujos teisinio reglamentavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siūloma Europos Sąjungos valstybės narių piliečiams, kurie nėra Lietuvos Respublikos piliečiai, netaikyti draudimo tapti politinės partijos nariais, todėl jie turėtų lygias galimybes kartu su Lietuvos piliečiais visapusiškai pasinaudoti savo teise dalyvauti politinėje veikloje ir rinkimų metu būti išrinkti į Europos Parlamentą arba vietos savivaldos tarybas. Tokiu būdu Lietuva galės užtikrinti savo įsipareigojimų įgyvendinimą pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 20 straipsnio 2 dalies b punktą ir 22 straipsnį.

Siūloma atidėti įstatymo įsigaliojimo datą iki 2014 m. rugsėjo 1 d., kadangi įstatymo įsigaliojimui būtina parengti įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus, taip pat patikslinti Politinių partijų narių sąrašų informacinės sistemos specifikaciją ir nuostatus.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymo projektą, neigiamų pasekmių nenumatoma, nes bus pašalintas Lietuvos Respublikos teisės aktų nuostatų neatitikimas Europos Sąjungos teisės aktams ir bus išvengta Europos Sąjungos teisės pažeidimo procedūros. Tik nuolat gyvenantys Lietuvos Respublikoje kitų Europos Sąjungos valstybių narių piliečiai galės tapti jau įsteigtų politinių partijų nariais. Pažymėtina, kad atskirų Europos Sąjungos valstybių narių teisės aktai suteikia teisę kitų šalių piliečiams, kurie nuolat gyvena jų teritorijoje, steigti politines partijas ar būti jų nariais.

Įstatymo projektu siūlomi reguliuoti teisiniai santykiai neturės esminės įtakos ir neigiamų pasekmių ekonomikai, socialinei aplinkai, viešajam administravimui, teisinei sistemai, administracinei naštai.

6. Galima priimto įstatymo įtaka kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projektas neturės įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Galima priimto įstatymo įtaka verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo priėmimas verslo sąlygoms ir jo plėtrai įtakos neturės.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, galiojantys teisės aktai, kuriuos būtina pakeisti, panaikinti ar priimti, priėmus teikiamą Įstatymo projektą

Siekiant į teisinę sistemą inkorporuoti priimtą įstatymo projektą, galiojančių įstatymų keisti ar jų panaikinti arba priimti naujų nebūtina. Priėmus įstatymo projektą, Teisingumo ministerija turės pakeisti Politinių partijų narių sąrašų pateikimo tvarkos aprašą, patvirtintą Vyriausybės 2011 m. vasario 9 d. nutarimu Nr. 153, taip pat Politinių partijų narių sąrašų informacinės sistemos nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2011 m. vasario 22 dienos įsakymu Nr. 1R-60.

9. Įstatymo projekto atitiktis Valstybinės kalbos, Įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymų reikalavimams ir bendrinės lietuvių kalbos normoms, sąvokų ir terminų įvertinimas

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymo projekte vartojamos naujos sąvokos suderintos su Valstybinė lietuvių kalbos komisija.

10. Įstatymo projekto atitiktis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatomis ir Europos Sąjungos teisei

Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

11. Įstatymui įgyvendinti reikalingi įgyvendinamieji teisės aktai, šių aktų rengėjai

Priėmus įstatymą Teisingumo ministerija iki numatyto įstatymo įsigaliojimo turės parengti, o Lietuvos Respublikos Vyriausybė priimti Politinių partijų narių sąrašų pateikimo tvarkos aprašo, patvirtinto Vyriausybės 2011 m. vasario 9 d. nutarimu Nr. 153, pakeitimą dėl politinės partijos narių sąraše nurodytinų politinės partijos nario duomenų. Taip pat Teisingumo ministerija pakeis Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2011 m. vasario 22 dienos įsakymu Nr. 1R-60 patvirtintus Politinių partijų narių sąrašų informacinės sistemos nuostatus.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų pareikalaus ar leis sutaupyti įstatymo įgyvendinimas

Įstatymui įgyvendinti bus reikalingos lėšos Politinių partijų narių sąrašų informacinės sistemos funkcionalumui tobulinti, kuris bus atliekamas iš informacinės sistemos tvarkytojo, t. y. Centrinės hipotekos įstaigos, lėšų. Pagal preliminarus paskaičiavimus informacinės sistemos tobulinimo darbams atlikti reikalinga apie 6500 Lt.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Dėl įstatymo projekto specialistų vertinimų, rekomendacijų ar išvadų negauta.

14. Reikšminiai šio įstatymo projekto žodžiai

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną *Eurovoc*: „politinė partija“, „Europos Sąjunga“, „rinkimai“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Įstatymo projektą prašome svarstyti skubos tvarka, nes nepriėmus įstatymo projekto toliau bus vykdoma Europos Sąjungos teisės pažeidimo procedūra ir Lietuvai gali grėsti sankcijos.

Teisingumo ministras

Juozas Bernatoniš